

Evaluační případová studie

akcelerovaného projektu **Podpora čtenářství Romské mládeže**

„Pojďme společně přemýšlet, jak udělat čtení lákavé pro dnešní mladé skrze perspektivu mladých Romů.“

Kontext	
Kontext aktivity Akcelerátoru	<p>V rámci realizace projektu KISK FF MU <i>Centrum sociálních inovací ve veřejných knihovnických a informačních službách (CIDES)</i> CZ.03.3.X/0.0/0.0/15_124/ 0006474 jsou v klíčové aktivitě <i>Akcelerátor</i> odbornými kapacitami týmu a externích lektorů podporovány takové snahy a aktivity českých knihoven, které</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlepšují zapojení stakeholderů do činností knihovny • proměňují prostředí knihovny směrem k zavádění činností podporujících inovativní sociální služby • zvyšují zapojování cílových skupin, na něž míří konkrétní služba, do přípravy a průběhu těchto aktivit • zlepšují potřebné dovednosti zaměstnanců knihoven.
Kontext podpořeného projektu	<p>Poptávka po podpoře v akcelerátoru se objevila v rámci průřezově identifikovaného problému práce s mládeží, přičemž o větší zapojení konkrétně romské mládeže měla zájem Knihovna Jiřího Mahena (Husovická pobočka i dětské oddělení centrály KJM), kterou mladí Romové příležitostně navštěvují, a knihovna projevila zájem práci s nimi systematicky uchopit. KJM akceleraci průběžně poskytovala podporu, např. ve formě prostoru pro realizaci fokusní skupiny s mládeží a pro schůzky pracovního týmu.</p> <p>Zlomovým okamžikem bylo zahájení spolupráce knihovny a týmu akcelerátoru z projektu CIDES se zástupci vzdělávacího programu Gendalos neziskové organizace IQ Roma Servis, z.s. Tito během své práce identifikovali jako problém pro mladé Romy státní maturitu z češtiny, kdy čeština pro velkou část Romů v praxi není první jazyk, a dá se předpokládat, že kdyby v ní více četli, maturitu by jim to usnadnilo. Propojením témat a možností neziskové organizace a knihovny bylo sdílení vzájemných zkušeností rozvinuto do podoby organizace výzkumné fokusní skupiny s mladými Romy (na téma jejich vztahu ke knihovnám, čtení a identifikování jejich zájmů) za účelem zjištění potřeb CS. Spolupráce následně vrcholila celodenním webinářem pro knihovníky, zaměřeného na sdílení expertní praxe s rozvojem čtenářství</p>

	<p>a práce s mladými Romy a doplněné příspěvkem zástupce CS, který přímo navazoval na zjištění z fokusní skupiny.</p> <p>Cílem akcelerace bylo zjistit názory mladých Romů na knihy a čtení a následně zorganizovat seminář pro knihovníky specificky k tématu čtenářství mladých Romů a vzájemně si předat know-how a inspiraci. V důsledku nouzového stavu v ČR a jeho omezením byl seminář nahrazen webinářem, kterého se nemohli mladí Romové prezenčně účastnit, tak jak bylo původně plánováno, ale podařilo se online zapojit i experty, kteří byli na původní prezenční formu příliš vytíženi, a také se zúčastnilo více knihovníků, než by umožnila prezenční forma vyžadující příjezd do Brna.</p> <p>V průběhu celé akcelerace byli zapojeni: KJM, projekt CIDES, IQ ROMA Servis (a mladí Romové spolupracující s touto neziskovou organizací v rámci programu Gendalos), Společnost pro kreativitu ve vzdělávání.</p> <p>Pro realizaci webináře byli zapojeni přednášející:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Janette Motlová (Eduma), • David Tišer (ARA ART), • Máša Božková (Nová škola, o.p.s), • Radka Patočková (Nakladatelství KHER), • Katarína Kalivodová (Společnost pro kreativitu ve vzdělávání), • Kristína Studená (IQ Roma servis), • Robin Stria (Muzeum Romské kultury), • Veronika Kačová (časopis KEREKA), • Kateřina Šidlofová (Krajská vědecká knihovna v Liberci), • Petra Sitárová (Knihovna Města Ostravy). • Štefan Feri (student programu Gendalos IQ Roma servis)
<p>Kontakt na partnera projektu</p>	<p>IQ Roma Servis, z.s. (projekt Gendalos), Kristýna Studená kristina.studena@iqrs.cz</p>

Charakteristiky podpory v Akcelátoru	
<p>Příjemci podpory</p>	<p>Primární: knihovníci a knihovnice jako účastníci webináře s cílem získat know-how o tématu Další: IQ Roma Servis a další vzdělávací organizace, pedagogové V důsledku: mladí romští návštěvníci knihoven</p>
<p>Zaměření podpory</p>	<p>Podpora zaměřená na konkrétní cílovou skupinu knihovny: <i>pojd'me vyzpovídat mladé Romy a zjistit jejich potřeby a očekávání od knihoven, a pak seznat experty a knihovníky a společně jeden den věnovat tématu</i></p>

	<p><i>čtenářství mladých Romů.</i></p> <p>Ze strany knihovny proběhla podpora formou poskytnutí bezpečného a neutrálního prostoru knihovny pro konání pracovních schůzek a fokusní skupiny jako přípravy pro webinář (který měl původně proběhnout jako prezenční seminář a konat se také v prostorách KJM).</p>
Rozsah podpory	<ul style="list-style-type: none"> • Otevření tématu, mapování stakeholderů a poskytnutí facilitace pro sdílení poznatků mezi knihovníky, experty a CS • Organizace a vyhodnocení fokusní skupiny s mladými Romy (zúčastnilo se 16 mladých Romů) • Organizační a technické zabezpečení celodenního (10-16 hodin) webináře s experty na Romskou mládež pro knihovníky (celkem bylo v "místnosti" během konání webináře připojených 57 posluchačů) • Distribuce materiálů od expertů a sdílení kontaktů <p>Délka spolupráce v akcelérátoru - cca 5 měsíců.</p>
Dosah podpory	<p>Celá ČR (jak řečníci - Liberec, Ostrava, Bratislava, Praha, Brno, ad... tak účastníci)</p>
Inovační prvky podpory	<ul style="list-style-type: none"> • Základ ve výzkumu (mapování stakeholderů, FG s mladými Romy) a až následně organizace vzdělávací akce • Prezentace zástupce cílové skupiny (mladého Roma) mezi ostatními speakery (experty), aby si účastníci webináře (zejm. knihovníci) uvědomili, že i zástupce CS se může podílet na vzdělávání a předávání zkušeností. • Přenos do online prostředí (webinář), ačkoliv speakři i posluchači jsou spíše zastánci tradičních prezenčních akcí.
Typy výstupů	<ul style="list-style-type: none"> - Materiály z webináře od speakerů (info na webu a odeslání do emailů účastníků) https://kisk.phil.muni.cz/aktualne/kalendar-akci/seminar-podpora-ctenarstvi-romske-mladeze - Neformální materiály - ponaučení z technického konání webináře "Jak to správně udělat" pro Knihovnický Institut
Udržitelnost, návaznost a přenositelnost	<p>Udržitelnost informací vůči účastníkům, kteří obdrželi emailem podkladové materiály.</p> <p>Technická přenositelnost "přípravy" webináře obecně.</p> <p>Z hlediska návaznosti by bylo zajímavé:</p> <ul style="list-style-type: none"> • navázat spolupráci s organizací EDUMA, která pracuje se storytellingem a metodami zaměřenými na změny postojů lidí a budování empatie. • spolupracovat s Novou školou, což se v několika knihovnách už děje. Na webináři vystoupila Máša Bořkocová, která mluvila o čtenářských klubech, které dělají a o tom, jak vedou velkému pokroku u dětí ze sociálně znevýhodněných rodin. Zdůrazňovala také to, že čtení romské literatury může pomáhat při hledání vlastní identity Romů. <p>Zúčastněné a zapojené knihovny momentálně zvažují uskutečnění dalších navazujících akcí inspirovaných webinářem - konkrétně</p>

	<p>Knihovna Pardubice plánuje v podzimních měsících ve spolupráci s MAP (Místní akční plán rozvoje vzdělávání) udělat seminář týkající se rovněž tématu vzdělávání a podpory čtenářství mladých Romů a husovická pobočka KJM plánuje pro místní romskou mládež uspořádat autorská čtení romských autorů z vydavatelství KHER.</p>
--	---

Průběh podpory v Akcelerátoru	
Aktivně zapojení stakeholderi	<ul style="list-style-type: none">• KJM (Husovická pobočka a centrála)• IQ ROMA Servis (a mladí Romové spolupracující s touto neziskovou organizací v programu Gendalos)• Společnost pro kreativitu ve vzdělávání
Využité metody	<ul style="list-style-type: none">• Fokusní skupina• Webinář (s experty a se zástupcem CS)
Využití sady metodických karet LibDesign Social?	<p>Ze sady metodických karet LibDesign Social byly využity tyto metody:</p> <p>Zmapujte si komunitu a její problémy</p> <ul style="list-style-type: none">• Tým na začátku akcelerace vytvořil mapu všech aktérů, kteří se tématem čtenářství Romů zabývají, a ty následně zapojil do organizačních schůzek, nebo je pozval jako přednášející na webinář. <p>Inspirujte se</p> <ul style="list-style-type: none">• Tým zjišťoval, jak kdo na téma Podpory čtenářství romské mládeže reaguje, kdo co v tématu dělá a jakými způsoby. Následně byla tato zjištění sdílena, <p>Zapojte stakeholdery</p> <ul style="list-style-type: none">• Byly zapojeny knihovna, dvě neziskové organizace a univerzita (KISK FF MU). <p>Ptejte se lidí</p> <ul style="list-style-type: none">• Tým zorganizoval fokusní skupinu s CS (mladými Romy) a zjišťoval jejich vztah ke knihám a knihovnám, co čtou, co je ve vztahu ke knihám baví a nebaví. <p>Rozlišujte výstupy, výsledky a dopady</p> <ul style="list-style-type: none">• Byla vytvořena Teorie změny akcelerace pro zhodnocení výsledků. <p>Sdílejte</p> <ul style="list-style-type: none">• Všem účastníkům a přihlášeným byly odeslány prezentace a videa, v době vysílání webináře probíhal online streaming. Knihovnickému institutu byly zaslány výstupy na vyžádání, byla zpracována webová stránka s informacemi ke stažení.

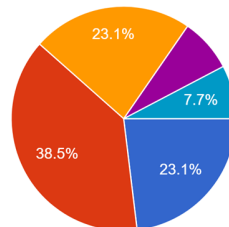
	<p>Vytvořte metodiku pro ostatní</p> <ul style="list-style-type: none">• Nevznikla přímo metodika, ale po konání webináře bylo sepsáno a sdíleno ponaučení a dobrá praxe k úspěšné organizaci webináře.
Faktory úspěchu podpory	<ul style="list-style-type: none">• Schopnost improvizace a digitální gramotnost týmu projektu CIDES (přenos připraveného prezenčního semináře do online prostředí a jeho tematické rozšíření, úpravy harmonogramu, ad.)• Dostupnost speakerů v důsledku pandemie (nouzového stavu vyhlášeného v ČR) a přenesení semináře do online prostředí (argument <i>“Vám jako speakerovi to zabere jen cca půl hodiny z domácí pracovní plus příprava.”</i>)• Naštěstí byl webinář naplánovaný na termín týden před tím, než bylo ohlášeno znovuootevření knihoven - díky tomu bylo knihovníkům v některých knihovnách vedením umožněno více času na sebevzdělávání, protože se nemohli věnovat přímo v knihovně cílovým skupinám (účast více než 50 lidí, kteří by na prezenční seminář do Brna v běžném provozu pravděpodobně nedojeli).• Jako důležitá se ukázala komunikace se speakery před konáním semináře, aby se neobávali formy webináře a vše fungovalo.• Dobře zvolený název akce využitím slova “čtenářství”, na které knihovníci z profese dobře reagují (i lépe než na spojení např. “Romové a knihovna” apod.) přispěl k neobvykle vysoké účasti.
Bariéry průběhu podpory	<ul style="list-style-type: none">• Koronavirus, resp. probíhající nouzový stav v ČR (znemožnil realizaci semináře s přítomností mladých Romů, aby mohli reagovat s knihovníky a vytvářet společně program. Také omezil spolupráci s Husovickou pobočkou KJM po jejím uzavření.) Citace z emailu k situaci: <i>“...Mám v plánu kontaktovat právě paní Patočkovou /Nakladatelství KHER/, ovšem ještě jsem tak neučinil – musím počkat, až se nejen určí datum opětovného povolení akcí, což se již stalo, ale především, až se vydají direktivy, jak teď mají akce vypadat (viz hygienická a bezpečnostní opatření)...”</i>• Vytížení expertů na téma vzdělávání a čtenářství romské mládeže, kdy byl velmi dlouho hledán termín pro realizaci semináře tak, aby byli dostupní (což se nakonec vyřešilo tím, že mnozí z nich byli v důsledku nouzového stavu na home office a mohli se tak snadněji zúčastnit formou webináře).
Nejvýznamnější zjištění a dopady “Už jsme dokázali”	<ul style="list-style-type: none">• U knihovníků došlo k nabourání stereotypů ve vnímání CS (podařilo se knihovníkům ukázat, že existují i velmi vzdělaní Romové, kteří dále vzdělávají lidi romského i jakéhokoliv jiného etnika).• Zástupce CS (Štefan Feri) si vyzkoušel prezentaci před odborným publikem.

- Účastníci ve zpětné vazbě hodnotili webinář jako přínosný, v průběhu se neodhlašovali ze sledování příspěvků.

Zhodnoťte webinář pohledem vaší praxe, očekáváte, že pro vás bude přínosný?

13 responses

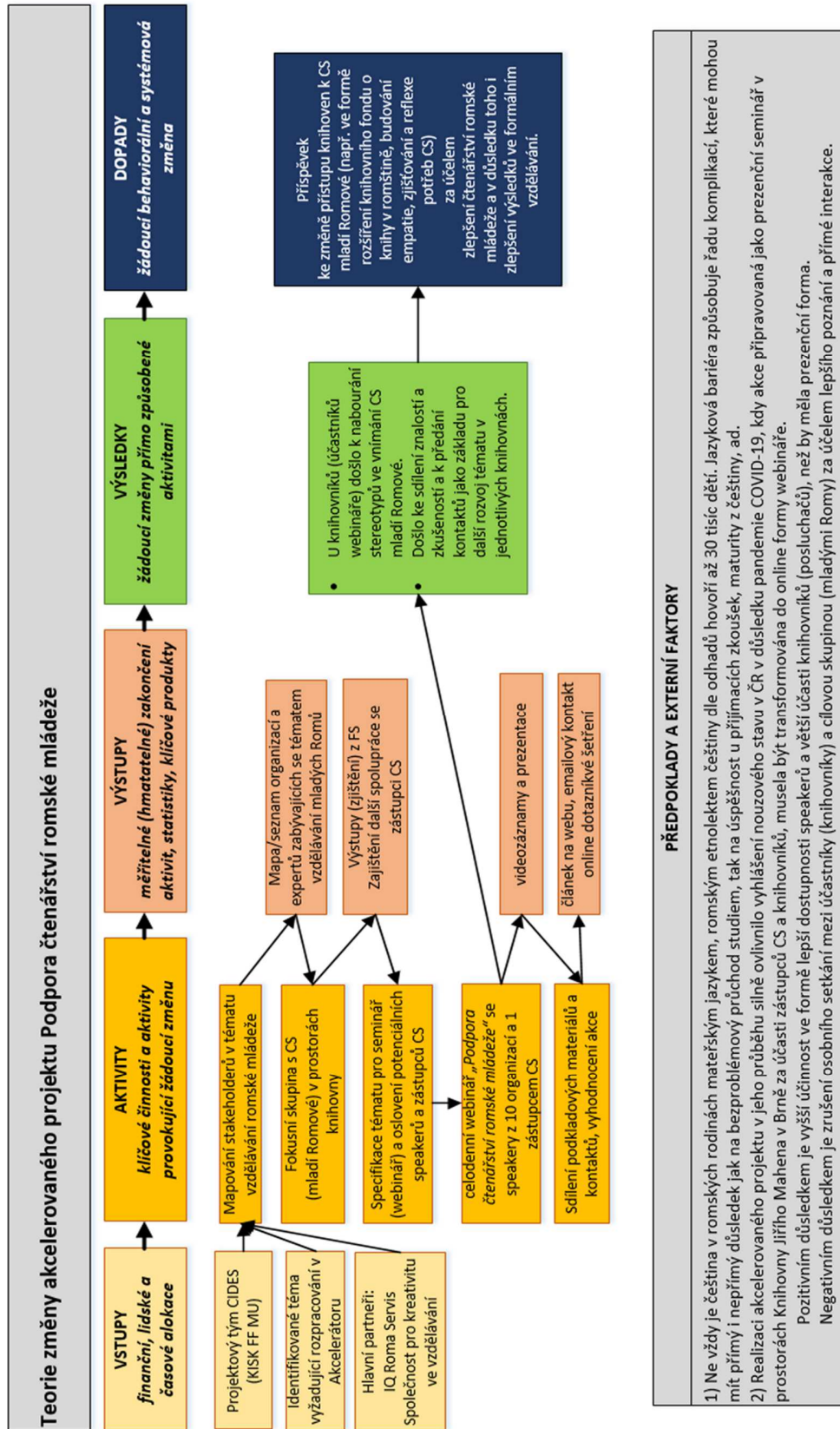
- Jsem si jistý, že ve své praxi mnohá zjištění z webináře využiji.
- Webinář pro mou praxi bude částečně přínosný, některá témata se mi hodí v...
- Z hlediska praxe pro mě byl webinář spíše jen zajímavý, konkrétní přínosy...
- Myslím si, že z webináře v praxi nic nevyužiji.
- Ještě nevím, zda využiji
- Objednáme romské knihy, vyhledáme...

(graf z GoogleForms – online zpětná vazba)

- Nejvíce pozitivních ohlasů z webináře bylo na Janette Motlovou (z EDUMy) a její příspěvek o tom jak vzbuzovat v dětech zvědavost. Knihovníky také velmi zaujalo, že Janette je rovněž autorkou autobiografické knížky *Cikánka*, kde důležitou roli hraje právě paní knihovnice ("teta Knižná"), která Janette hodně ovlivnila a přivedla ji ke knížkám a vzdělání, přestože k tomu doma nebyla vedena. <https://www.martinus.cz/?ultem=304630>
- Z webináře vyplynulo, že knihovníci spíše nemají přehled o romské literatuře (nabízí se možnost doplnit fond např. knížkami od organizace KHER či téma dále rozvíjet).
- Technická linka - splněná výzva pro knihovnické prostředí: webináře se zúčastnili i "tradiční" knihovníci, kteří jinak nemají zkušenost a zájem o online vzdělávání (dle zpětné vazby se odvážili díky tomu, že v názvu bylo slovo "čtenářství").
- Technická linka - jak účastníci, tak i speakeři byli každý fyzicky někde jinde, ale podařilo se celou akci zorganizovat a provést.

Aktualizovaná teorie změny

Teorie změny byla využívána jako nástroj podporující (závěrečné) vyhodnocení akcelerace.

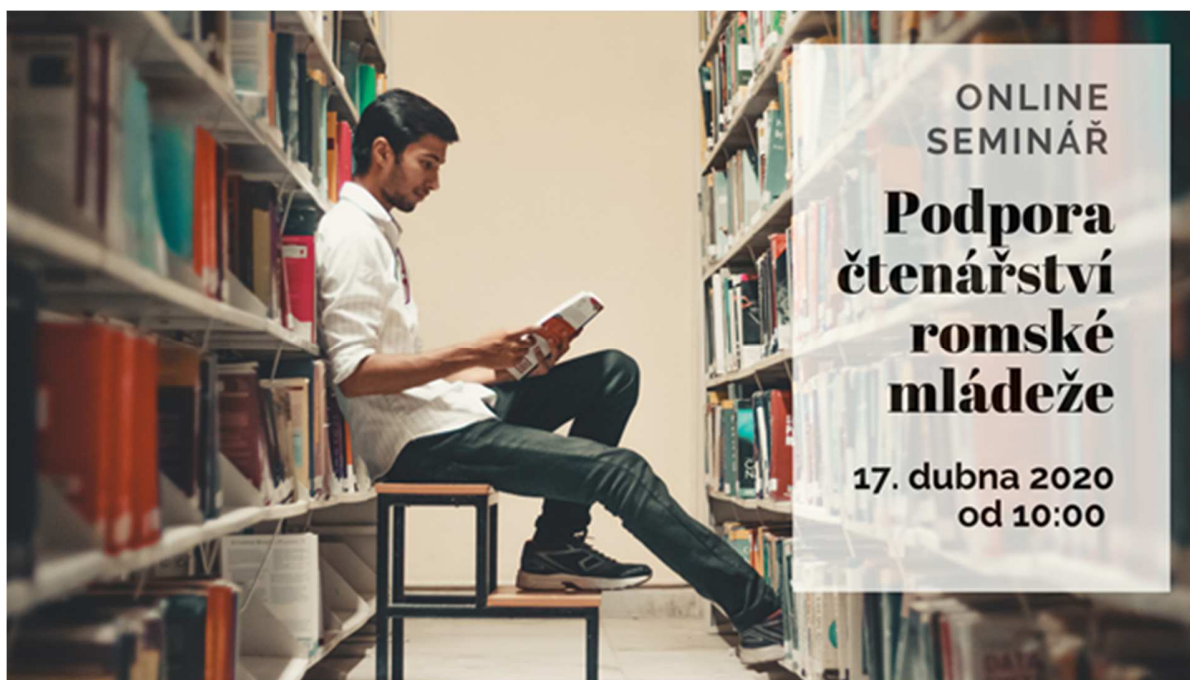

Zpětná vazba a Lessons learned	
Způsob předání výstupů	Online (web, email) Článek o semináři s podkladovými materiály: https://kisk.phil.muni.cz/aktualne/kalendar-akci/seminar-podpora-ctenarstvi-romske-mladeze
Zpětná vazba od primární CS	<p>ZV byla od účastníků webináře zjištěna prostřednictvím online dotazníku (citace):</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>“Příspěvek paní Motlové /Obrazy - emócie - čítanie. Nechajme knihy rozprávať/ přinesl řadu praktických nápadů a příkladů jak podnítit čtenářský zájem. Navíc podložených zkušenostmi (životními i terénními). Příspěvek paní Potočkové /Nakladatelství Kher a jeho příspěvek do romské literatury/ potom, mimo další svá témata, sliboval možnost spolupráce a především autorských čtení, což se pokusím využít. Oba příspěvky pak vládly nakažlivým entusiasmem.”</i> • <i>Všechny přednášky byly přínosné, tudíž je velmi těžké vybrat, která přednáška mě nejvíce zaujala... U pana Robina Strii /Specifika práce s romskou mládeží/ se mi líbily přínosy z praxe, spousta nápadů, a sitcom, který vytvořil. Paní Motlová /Obrazy - emócie - čítanie. Nechajme knihy rozprávať/ mě nejednom rozbřečela, ale svým lidským přístupem, mě přesvědčila, že práce s romskými dětmi není zbytečná, jak si spousta lidí myslí. U paní Bořkocové /Čtou romské děti romskou literaturu?/ jsem ocenila velké zkušenosti z praxe, seznámila mě s prací a naplní čtenářských klubů...atd. Jak jsem již uvedla, webinář se mi celkově velmi líbil. Byla to má první zkušenost a i přes menší technické problémy bylo vše zajištěno naprosto perfektně.</i> • <i>Robin(kameraman), Veronika(žurnalistka) a Janette(Eduma) - Romové, kteří pozvedají celou komunitu blíže našemu chápání. Nestydí se za to, že jsou Romové. Člověk k nim cítí obdiv za to, co všechno dokázali v životě překonat, a jak kvalitně a s přehledem zvládají svou profesi. Pomáhají, vysvětlují, jsou laskaví, optimističtí, chápaví...byli by skvělí kolegové.</i> <p>Citace z emailu z husovické pobočky KJM:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>“...V autorských čteních romské literatury obecně vidím nadějnou a dosud nezkoušenou cestu, jak do knihovny nalákat, respektive naučit chodit místní romskou mládež.”</i>

Lessons learned

- Je užitečné věnovat předem dostatek času přípravě jednotlivých řečníků, aby měli jistotu, že technicky zvládnou svůj projev prostřednictvím webináře. Dále v průběhu webináře byla pro všechny řečníky k dispozici na telefonu osoba, která řešila jejich problémy a obavy. Forma webináře se nakonec ukázala jako účinná, protože se ho mohli účastnit i řečníci a posluchači, kteří by si prezenční vystoupení, spojené s časově náročným cestováním, nemohli dovolit.
- Osvědčilo se udělat důkladné mapování tématu a rozhození sítí, které vedlo k velmi širokému zapojení osob zainteresovaných do tohoto tématu.
- Osvědčilo se přímé zapojení zástupců cílové skupiny (mladých Romů) a to jak ve formě úvodního výzkumu, tak následně v průběhu webináře mezi speakery.

Fotogalerie

(Pozvánka na webinář)

Printscreen z průběhu webinaru - speakeri:
(David Tišer (ARA ART), Radka Patočková (Nakladatelství KHER),
Veronika Kačo (časopis KEREKA, noviny Romano hangos), Žanet Motlová (Eduma))

	Vystupující	Název příspěvku	Instituce
BLOK 1: Čtenářství a vzdělávání mladých Romů			
10:00 - 10:20	Kristina Studená	Úvod: Proč má význam věnovat se tématu podpory čtenářství romské mládeže?	IQ Roma Servis + KISK
10:20 - 10:40	David Tišer	Romský etnolect češtiny a čtenářství	ARA ART
10:40 - 11:00	Máša Bořkovicová	Čtou romské děti romskou literaturu?	Nová škola projekt
11:00 - 11:20	Katarína Kalivodová	Jak umění mění učení?	Společnost pro kreativitu ve vzdělávání
11:20 - 11:40	Janette Motlová	Obrazy - emócie - čítanie. Nechajme knihy rozprávateľ	EDUMA
11:40 - 12:00	Přestávka na virtuální kávu		
BLOK 2: Inspirace			
12:00 - 12:20	Radka Patočková	Nakladatelství Kher a jeho příspěvek do romské literatury	Nakladatelství KHER
12:20 - 12:40	Veronika Kačová	Moje žurnalistická a překladatelská činnost	
12:40 - 13:00	Robin Stria	Specifika práce s romskou mládeží	Muzeum romské kultury
13:00 - 14:00	Přestávka na virtuální oběd		
BLOK 3: Jakou roli může hrát knihovna?			
14:00 - 14:20	Petra Sitárová	Práce s romskými dětmi v Knihovně města Ostravy	Knihovna Města Ostravy
14:20 - 14:40	Kateřina Šidlořová	Vydávání romských autorů v Krajské knihovně Liberec	Krajská vědecká knihovna Liberec
14:40 - 15:00	Přestávka na virtuální bábovku		
BLOK 4: Prolínání sociálních médií a literatury perspektivou mladých Romů			
15:00 - 15:15	Workshop 1: Somnakaj Perez		
15:15 - 15:35	Workshop 2: Štefan Feri		

(Harmonogram webinaru)